

**Informația
privind realizarea prevederilor Programului de activitate al
Guvernului "Moldova vremurilor bune" de către Agenția Relații
Interetnice în primele 100 zile (august – noiembrie 2021)**

Agenția Relații Interetnice pe parcursul perioadei de referință a continuat să își îndeplinească misiunea de implementare a politicii statului în domeniul relațiilor interetnice și a funcționării limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, ținând cont de specificul polietic, multicultural, multilingvistic al minorităților naționale.

În pofida situației dificile create de pandemie, Agenția Relații Interetnice și-a realizat activitatea, unele activități fiind implementate în format nou sau replanificate, ținându-se cont de nevoile tuturor celor din societate, inclusiv a persoanelor care aparțin minorităților naționale și ale altor comunități marginalizate. În perioada Covid-19 a fost deosebit de important să revedem modul în care pot fi sprijinite minoritățile naționale să-și realizeze drepturile fundamentale ale omului, în special dreptul de a obține informații corecte, accesibile și oportune.

În realizarea funcțiilor sale, Agenția a colaborat cu autoritățile publice centrale și locale, autoritățile publice autonome, precum și cu organizațiile neguvernamentale și internaționale.

Informația cuprinde următoarele domenii de activitate:

- consolidarea relațiilor interetnice;
- dezvoltarea dialogului intercultural și consolidarea identității civice;
- funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova și promovarea diversității lingvistice.

Implementarea politicilor statului în domeniul relațiilor interetnice

Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 (Hotărârea Guvernului nr. 1464 din 30 decembrie 2016)

Agenția Relații Interetnice (ARI) a fost desemnată în calitate de instituție-cheie în elaborarea și implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027.

Strategia este documentul de politici, care determină mecanismele naționale pentru consolidarea concordiei interetnice, dezvoltarea identității civice față de

statul Republica Moldova, asigurarea condițiilor necesare pentru studierea și aplicarea limbii de stat de către cetățenii alolingvi, inclusiv cei adulți, promovarea limbilor minorităților naționale, asigurarea accesului persoanelor aparținând minorităților naționale la informație și mass-media în limbile acestora, promovarea diversității în societate, participarea la viața publică a minorităților naționale și facilitarea dialogului intercultural.

Implementarea Strategiei se realizează în baza planurilor de acțiuni aprobate de Guvern, în trei etape.

Pe parcursul perioadei menționate ARI a participat în cadrul Grupului de lucru intersectorial creat de către Ministerul Educației și Cercetării la elaborare **proiectului Programului pentru perioada 2022-2025 (etapa a doua) cu privire la implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027.**

Acțiunile propuse de către ARI au fost elaborate în rezultatul realizării Studiului referitor la situația curentă a reprezentativității și participării diferitor grupuri etnice în serviciul public (cu date dezagregate pe niveluri ale administrației publice și sexe în conformitate cu standardele internaționale) și Etnobarometrului în Republica Moldova (studiu privind relațiile interetnice în Republica Moldova).

Studiile date au fost realizate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Agenția Relații Interetnice, în comun cu Oficiul Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale și Misiunea OSCE în Moldova (acțiuni din primul Plan de implementare a Strategiei). Colectarea și analiza datelor a fost efectuată în parteneriat cu Institutul pentru Inițiative Strategice (IPIS) și Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE), în baza cărora au fost elaborate propuneri pentru a doua etapă a Programului.

Acțiunile propuse sunt consultate cu liderii organizațiilor etnoculturale din Republica Moldova și vor fi propuse pentru includerea în proiectul menționat.

Aprobarea Programului menționat este inclus în Planul Guvernului pentru anii 2021-2022, pentru luna decembrie 2021.

Agenția Relații Interetnice a asigurat consecutivitatea de planificare a acțiunilor care să contribuie la îmbunătățirea situației romilor și asigurarea participării lor active la viața socială și politică din țară.

Pe parcursul perioadei menționate ARI a participat în cadrul Grupului de lucru intersectorial creat de către Ministerul Educației și Cercetării la elaborare **proiectului Programului pentru perioada 2022-2025 cu privire la susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova.**

Acțiunile propuse sunt consultate cu liderii organizațiilor etnoculturale române din Republica Moldova și vor fi propuse pentru includerea în proiectul menționat.

Aprobarea Programului menționat este inclus în Planul Guvernului pentru anii 2021-2022, pentru luna decembrie 2021.

Un instrument aplicabil cu referire la comunitatea de etnie română este *institutul mediatorului comunitar*, care îndeplinește o importantă sarcină în consolidarea comunității române prin asigurarea unui echilibru în cooperarea dintre instituțiile statului și comunitate, facilitând comunicarea și colaborarea dintre aceștia.

Agencia Relații Interetnice s-a implicat activ în activitățile axate pe promovarea mediatorilor comunitari. În perioada de referință au fost organizate două ateliere de lucru pentru fortificarea capacităților mediatorului comunitar, dezvoltarea abilităților mediatorului comunitar în Republica Moldova, stabilirea parteneriatelor și colaborarea cu organele de drept, sprijinul pentru comunitatea de romi în cunoașterea drepturilor conform cadrului normativ.

În cadrul evenimentului au fost prezentate rezultatele Raportului actualizat privind cartografierea localităților dens populate de romi, precum și rezultatele preliminare ale sesiunilor de mentorat privind accesul la finanțare a potențialelor antreprenori de etnie română (evenimentele au fost organizate cu sprijinul Proiectului „Consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice”, implementat de către GIZ Moldova cu suportul financiar al Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei (BMZ) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)).

Menționăm că, funcția de mediator comunitar a fost instituționalizată de Guvernul Republicii Moldova în anul 2013, iar reprezentanții autorităților locale în care locuiesc mai mult de 100 de persoane de etnie română au avut responsabilitatea să angajeze 54 de mediatori comunitari. La momentul actual, în Republica Moldova activează 47 mediatori comunitari.

În Cadrul bugetar pe termen mediu, pentru anii 2020-2022 au fost planificate mijloace financiare în sumă de 3904,3 mii lei pentru finanțarea a 54 de mediatori comunitari.

Agencia Relații Interetnice participă în cadrul Grupului de lucru intersectorial creat de către Ministerul Educației și Cercetării la elaborare **proiectului Programului Național pentru învățarea limbii române de către minoritățile naționale, inclusiv populația adultă, pentru anii 2022-2025.**

Acțiunile propuse sunt consultate cu liderii organizațiilor etnoculturale din Republica Moldova și vor fi propuse pentru includerea în proiectul menționat.

Menționăm:

- Agenția a deschis publicului larg Rezoluția CM / ResCMN (2021) 16 privind implementarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale (FCNM) de către Republica Moldova, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la data de 7 iulie 2021 în cadrul celui de-al IV-lea ciclu de monitorizare asupra Republicii Moldova. ARI este responsabil de elaborarea rapoartelor naționale periodice cu privire la aplicarea de către Republica Moldova a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale: cel de-al IV-lea Raport periodic a fost prezentat Comitetului Consultativ al FCNM I în iunie 2015, cel de-al V-lea Raport periodic a fost elaborat și transmis Comitetului Consultativ al FCNM în mai 2019. În august 2021 ARI a participat la elaborarea informației adiționale actualizate pentru perioada 2019-2021 privind implementarea Convenției-cadru, care a fost prezentată spre examinare Secretariatului CoE și Comitetului Consultativ al FCNM în septembrie 2021 în cadrul ciclului V de raportare;
- ARI a participat la reuniunea Dialogul Republica Moldova- Uniunea Europeană în domeniul drepturilor omului cu informația ”Evoluțiile în politicile privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice (13 octombrie 2021);
- Participarea la atelierul ”Angajamentele Republicii Moldova de modificare a legislației în materie de egalitate și nediscriminare: realizări și necesități”, 19 octombrie 2021;
- ARI a participat la elaborarea informației pentru reuniunea Consiliului de Asociere RM-UE, care a avut loc la Bruxelles la data de 28 octombrie 2021. Pornind de la contextul implementării Acordului de Asociere, Agenția s-a referit la cele mai importante realizări în domeniul relațiilor interetnice în Republica Moldova, la dificultățile înregistrate și la prioritățile pe termen scurt ale Guvernului în domeniul vizat;
- Participarea în format online la cea de-a 4-a reuniune a Comitetului de experți privind chestiunile romilor și călătorilor (ADI-ROM) al Consiliului Europei, care a avut loc în format hibrid la Budapesta, în perioada 27-28 octombrie 2021. Membrii Comitetului au fost informați despre cele mai recente evoluții în raport cu situația populației de etnie romă în Republica Moldova și măsurile luate în scopul promovării incluziunii romilor și protecției drepturilor acestora.

Consolidarea dialogului cu societatea civilă:

ARI a conlucrat cu asociațiile obștești etnoculturale ale minorităților naționale în vederea asigurării oportunităților egale pentru minoritățile naționale de a participa la viața publică, culturală și socială a statului. În calitate de organ consultativ

funcționează Consiliul coordonator al organizațiilor etnoculturale (care constă din 103 de reprezentanți ai organizațiilor etnoculturale acreditate pe lângă ARI). ARI întreprinde măsuri privind eficientizarea și fortificarea conlucrării cu Consiliul Coordonator al organizațiilor etnoculturale.

Parteneriatul dintre organizațiile etnoculturale și Agenție permite implicarea activă și stabilirea responsabilităților pentru ca problemele minorităților naționale să fie soluționate cât mai eficient.

În acest scop ARI a organizat ședința ordinară a Comitetului de conducere al Consiliului coordonator al organizațiilor etnoculturale pe lângă ARI și ședința lărgită a Consiliului coordonator al organizațiilor etnoculturale (1 august, 4 august 2021). Principalele subiecte de discuții abordate în cadrul ședințelor: rezultatele colaborării dintre ARI și Consiliul coordonator al organizațiilor etnoculturale în semestrul I al anului curent, procesul de elaborare și consultare a Programului de acțiuni, pentru anii 2022–2024, privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017–2027, Programului pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2022 - 2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, alegerile copreședintelui Consiliului Coordonator. Ca rezultat, copreședintele Consiliului Coordonator a fost ales dl Vitalie Mrug, președinte al Comunității Ucrainene din Republica Moldova.

În activitatea sa cu societatea civilă ARI pune accent pe crearea Consiliilor Coordonatoare al organizațiilor etnoculturale la nivel local, educația tinerilor în spiritul valorilor europene ce țin de domeniul relațiilor interetnice. În acest context, pe parcursul perioadei de referință au fost efectuate vizite de lucru în mun. Bălți și raionul Soroca unde au fost create Consiliile locale menționate cu atragerea tinerilor lideri în componența Consiliului Coordonator.

ARI oferă acordarea de suport, inclusiv financiar, organizațiilor etnoculturale la desfășurarea evenimentelor național-culturale (expoziții, lansări de carte, serate de omagiere și comemorare, festivaluri, conferințe, mese rotunde, seminare, concerte, spectacole, concursuri, sărbători naționale, tabere de vară etc.) Susținerea activității asociațiilor obștești ale minorităților naționale se efectuează prin intermediul Casei Naționalităților – un centru cultural, metodic și informativ, care funcționează pe lângă ARI (cu respectarea tuturor restricțiilor antiepidemice prevăzute în Hotărârile Comisiei Naționale de Sănătate publică).

În special menționăm :

- Organizarea Festivalului Republican al Etniilor în format online ”Unitate prin diversitate”, ediția a XX-a.
- Cooperare cu Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM) în vederea realizării Programului de instruire lingvistică continuă, pentru grupurile etnice din Republica Moldova, prin intermediul Platformei de instruire la distanță,

la nivelele A1 – A2, pentru cea de-a II-a grupă de cursanți, absolvenți ai cursurilor de studiere a limbii de stat (în baza Acordului semnat);

- Susținere statutară la organizarea Proiectului-concurs republican pentru elevi ”Limba și literatură ucraineană – Vara cu o carte”;
- Promovarea mesajului toleranței și culturii păcii între cetățeni – concurs de desene pentru copii „Împreună, dar diferiți”;
- Organizarea mesei rotunde cu prilejul Zilei Internaționale a Toleranței, etc.

Toate evenimentele desfășurate sunt mediatizate, fiind plasate pe pagina oficială a instituției ari.gov.md și pe pagina de socializare Facebook.

Pe parcursul perioadei raportate Agenția a colaborat cu organizațiile internaționale acreditate în Republica Moldova în domeniul relațiilor interetnice.

Acțiunile preconizate în activitatea Agenției Relații Interetnice au contribuit la crearea unui climat de toleranță interetnică în Republica Moldova, consolidarea relațiilor interetnice și consolidarea statalității Republicii Moldova.

Prioritățile în domeniul relații interetnice planificate până la finele anului 2021:

- Participarea la elaborarea proiectului Programului pentru perioada 2022-2025 (etapa a doua) cu privire la implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027.
- Participarea la elaborare proiectului Programului pentru perioada 2022-2025 cu privire la susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova.
- Participarea la elaborarea proiectului Programului Național pentru învățarea limbii române de către minoritățile naționale, inclusiv populația adultă, pentru anii 2022-2025.
- Implementarea politicii statului în domeniul relațiilor interetnice și a funcționării limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova.
- Elaborarea raportului cu privire la activitatea instituției pe parcursul anului 2021.
- Elaborarea Planului de acțiuni al instituției pentru anul 2022.